

trESS szeminárium Szegeden – fókuszban az új koordinációs szabályok

2010. június 28-án hatodik alkalommal került sor Szegeden a trESS magyarországi szemináriumára. 2010. május 1-jén az európai szociális biztonsági koordináció új szabályai léptek hatályba, ezért az idei előadások a rendeletek végrehajtásának jelenlegi és várható nehézségeire helyezték a hangsúlyt.

E jogterület jelentősége abban áll, hogy a közösségi szociális jog egyetlen olyan eleme, amely potenciálisan bárkit érinthet, hiszen akár az Unió területén nyaral, külföldön dolgozik vagy tanul, a koordinációs szabályozás hatálya kiterjed rá.

Mi az a trESS?

A trESS¹ egy olyan, az Európai Bizottság által finanszírozott projekt, amely az európai szociális biztonsági koordinációs szabályok² gyakorlati alkalmazásának elősegítését tűzte ki célul. A projekt a Genti Egyetem (Belgium) védnöksége alatt működik, s egy olyan szakértői hálózat áll mögötte, melynek tagjai a tagállamok szociális koordinációval foglalkozó neves szakemberei. A szervezetben Magyarországot a Szegedi Tudományegyetem Munkajogi és Szociális Jogi Tanszékének vezetője, Dr. Hajdú József képviseli.

A trESS sokoldalú tevékenységet folytat, amely három alappillérré épül:

- 1) *Képzés, tájékoztatás.* A képzés és tájékoztatás alapvetően két formában valósul meg.
 - a) Egyrészt a trESS honlapján (www.tress-network.org) keresztül széleskörű információkat oszt meg az érdeklődőkkel a szociális biztonsági koordinációra vonatkozóan. A honlapon felhasználóbarát, integrált, egységes formában megtalálható a teljes, hatályos európai uniós joganyag, köztük a koordinációs rendeletek, az Igazgatási Bizottság, illetve az Európai Bíróság kapcsolódó döntései, valamint a nemzeti bíróságok releváns jogesetei. Emellett a honlap távoktatási modult is tartalmaz, amely kulcsszavak segítségével, érthető, világos magyarázatokkal, valamint a leggyakrabban előforduló kérdésekre adott válaszokkal törekszik megkönnyíteni a szabályok értelmezését.
 - b) Másrészt a hálózat éves rendszerességgel rendez interaktív szemináriumokat az Unió valamennyi tagállamában, fórumot biztosítva a koordinációs szabályokat alkalmazó szakemberek számára a problémák felvetésére és megvitatására.

- 2) *Hálózatépítés.* A projekt keretein belül sor került egy olyan szakértői adatbázis kiépítésére is, amely a tagállamoknak a szociális koordináció területén tevékenykedő szak-

¹ trESS = Training and Reporting on European Social Security, a projektről részletesebben ld. HAJDÚ, JÓZSEF; BERKI, GABRIELLA: *trESS – Információs adatbázis az uniós szociális biztonsági koordinációról*. Munkaügyi Szemle, 2008. (52. évf.), 3. szám, 51-54. p

² Az Európai Unió valamennyi tagállama – kisebb-nagyobb mértékben – eltérő szociális biztonsági szabályokkal rendelkezik. Az Uniónak nincs hatásköre e területen közös szabályrendszert alkotni, ezért a harmonizáció lehetősége kizárt; ugyanakkor valamilyen módon kapcsolatot kell teremteni a tagállami rendszerek között, hogy a migráns személyek szociális biztonsági jogait biztosítani lehessen. Ennek egyetlen közösségi jogi eszköze a szociális biztonsági rendszerek koordinációja.

embereit fogja össze. Az adatbázisban szereplők negyedévente elektronikus hírlevélben értesülhetnek a területet érintő újdonságokról.

3) *Kutatás és jelentés.* A hálózat jelentések készítésével járul hozzá a gyakorlati problémák feltárásához. Minden évben készül egy Európai Jelentés, amely valamennyi államra kiterjedően összegyűjti a problematikus kérdéseket. Az utóbbi évek változtatásainak eredményeként 2008-tól kezdve szakértői jelentések is készülnek egy-egy specifikus témában. Az ideai jelentések témái egyrészt a kötelező egészségbiztosítás által le nem fedett személyek egészségügyi ellátása ideiglenes külföldi tartózkodásuk során (pl. kutatói szerződések esetén), másrészt egyes kulcsfogalmak tisztázása (pl. tartós gondozás, családtag, jogszerező idők összeszámítása... stb.).

A 2010-es szeminárium fókuszpontjai

A trESS tevékenysége idén teljes egészében a nemrégiben hatályba lépett 883/2004/EK és 987/2009/EK rendeletek végrehajtására, és az ehhez kapcsolódó gyakorlati problémákra fókuszál, ezért a szegedi szeminárium előadásai is a módosult szabályokra koncentráltak. A délelőtti előadások európai, közösségi kontextusban vizsgálták a jelenlegi helyzetet, míg a délután sorra kerülők a magyar, nemzeti joggyakorlatot helyezték a középpontba, elsősorban a munkanélküli és a nyugellátások kapcsán.

A délelőtt folyamán több előadó is felhívta a figyelmet az Európai Bíróság kiemelkedő szerepére a szociális biztonsági koordináció területén. A Bíróság számos ítéletével járult hozzá a jogfejlesztéshez, így az új szabályozás céljai között a szabályrendszer modernizálásán és egyszerűsítésén túl a bírósági esetjog kodifikálása is szerepelt. Azt is kiemelték, hogy az egyszerűsítési szándék ellenére azáltal, hogy bizonyos esetekben – harmadik állam polgárai vonatkozásában – hatályban maradtak a korábbi, 1408/71/EGK, illetve 574/72/EGK rendeletek, a párhuzamosság helyenként nem megkönnyíteni, hanem épp ellenkezőleg, megnehezíteni látszik a jogalkalmazó munkáját. Hasonlóképpen, egyes szabályok, amelyek szintén az egyszerűsítést célozták, olykor újabb értelmezési problémákat vetettek fel. Jó példa erre az alkalmazandó jog területéről a munkavállalók és önálló vállalkozók párhuzamos tevékenysége, amikor két vagy több uniós államban folytatnak tevékenységet egyidejűleg vagy váltakozva. A korábbi szabály szerint abban az esetben, ha a munkavégzés részben a lakóhely szerinti államban történik, az érintett személyre a lakóhely szerinti állam jogát kellett alkalmazni. Az új szabályozás ezt azal egészítette ki, hogy a lakóhely szerinti állam jogát csak akkor kell alkalmazni, ha a tevékenység jelentős része abban az államban folyik. Így próbálták elejét venni annak, hogy egy olyan állam jogát alkalmazzák egy tevékenységre, ahol adott esetben csak néhány órányi munkavégzés történik. Arra vonatkozóan azonban, hogy mi alapján (pl. munkaidő és/vagy díjazás) kell meghatározni, hogy hol végzik a tevékenység *jelentős részét*, nem adtak támpontot.

Az előadók rámutattak arra, hogy az anyagi jogi változások áttekinthetősége ellenére az új rendeletek alkalmazása során rengeteg – elsősorban adminisztrációs jellegű – nehézség akad. Ezek közül a legsúlyosabb a szociális koordinációval érintett felek közötti kommunikációban jelentkezik, ahol a formanyomtatványok kavalkádja nehezíti a gyors

és hatékony ügyintézést. A korábbi E-nyomtatványok részben nem használhatóak, meghatározott esetekben azonban továbbra is alkalmazni kell őket. Ugyanakkor új formanyomtatványok nemzeti nyelven még nem érhetőek el, ezért azoknak vagy nem hivatalos fordítását, vagy a korábban használt nyomtatványok felülbélyegzett példányát alkalmazzák az illetékes hatóságok. Az új rendeletek értelmében pedig a papír alapú kommunikációról a tagállamoknak át kell térniük az elektronikus információcserére.

Habár az új rendeletek hatálybalépése eltelt idő meglehetősen rövid, jól látható, hogy a szabályozás változása számos gyakorlati problémát vet fel. A trESS hálózat tevékenységével ahhoz igyekszik hozzájárulni, hogy e problémák napvilágra kerüljenek, s eljussanak olyan szintre, ahol azokra hatékony megoldás nyújtható.

Berki Gabriella